

Asia: VN/14215/2025

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitoiminnan kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Huomionne koskien annosjakeluyksikön toimilupa- ja toimintaa koskeviin vaatimuksiin (12 b-12 i § ja lääkeasetuksen 27 §), muutokset lääkkeiden luovuttamiseen lääketehtaasta tai tukusta (31 ja 32 §) ja valvontaan (77 ja 89 §)

Näkeminen ja silmäterveys Näe ry kiittää mahdollisuudesta lausua koko yksityiselle terveyspalvelualalle merkittävässä asiassa. Apteekkijärjestelmän- ja apteekkien toiminnan kehittämisessä tulee huolehtia tiukasti kilpailuneutraliteetin säilymisestä suhteessa olemassa oleviin terveydenhuollon palveluntuottajiin.

Kannatamme annosjakelutoiminnan selkeyttämistä ja sen tunnistamista apteekkitoiminnasta erilliseksi toiminnaksi. Tämä on askel oikeaan suuntaan, koska se mahdollistaa toiminnan avaamisen useammille toimijoille ja vähentää järjestelmän apteekkikeskeisyyttä. Sääntelyn tulee kuitenkin olla oikeasuhtaista ja mahdollistaa markkinoille pääsy myös uusille toimijoille ilman tarpeettomia hallinnollisia esteitä. Annosjakelun kehittämisen tulisi perustua tehokkuuden, skaalautuvuuden ja kilpailun lisäämiseen, ei toiminnan sitomiseen yksittäiseen toimijaryhmään.

Huomionne koskien apteekin tehtävien koontiin (38 b §) sekä hintaneuvonnan (56 b §) ja lääkehoidon opastukseen ja neuvonnan (57 §) muutoksiin. Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Vastustamme apteekkien tehtävien laajentamista terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä omahoidon tukemiseen esitetystä muodosta. Tämänkaltaiset kirjaukset ovat liian väljiä ja mahdollistavat käytännössä apteekkien toiminnan laajentamisen terveyspalveluihin ilman vastaavaa sääntelyä kuin muilla palveluntuottajilla. Tämä johtaa kilpailuneutraliteetin heikkenemiseen ja hämärtää terveydenhuollon kokonaisrakennetta.

Lääkeneuvonnan osalta katsomme, että neuvonta tulisi irrottaa organisatorisesti apteekista ja mahdollistaa monikanavaisesti eri toimijoiden tuottamana. Neuvonnan tulee olla riskiperusteista ja toteutettavissa esimerkiksi etäpalveluina ja keskitettyinä ratkaisuin ilman, että se sidotaan yksinomaan apteekkitoimintaan. Näin voidaan parantaa saavutettavuutta ja mahdollistaa palvelujen kehittyminen.

Huomionne koskien noutolokerikkojen sijaintirajoituksen poistamiseen (57 e §)

Kannatamme noutolokerikkojen sijaintirajoituksen poistamista, mutta katsomme uudistuksen olevan yksinään riittämätön. Jakeluratkaisuja tulisi avata laajemmin myös muille toimijoille eikä sitoa niitä apteekkitoimintaan. Laajempi jakelun vapauttaminen parantaisi saatavuutta, lisäisi kilpailua ja mahdollistaisi tehokkaammat logistiikkaratkaisut.

Huomionne koskien alueen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä vastaavan tahon tehtävästä arvioida alueen apteekkipalveluita (41 ja 52 §)

Alueellisen palvelutarpeen arvioinnin vahvistaminen ei saa johtaa nykyisen apteekkikeskeisen rakenteen vahvistamiseen. Palvelutarpeen arvioinnissa tulisi tarkastella laajemmin lääke- ja omahoitopalveluiden kokonaisuutta sekä mahdollistaa erilaisten toimijoiden osallistuminen palvelutuotantoon. Muussa tapauksessa riski on, että järjestelmä ohjaa kehitystä entistä suljetumpaan suuntaan.

Huomionne koskien apteekkiluvan ehdoksi asetettuja sivuapteekkeja koskeviin muutoksiin (52 §)

Sivuapteekkisääntelyn kehittäminen ei ratkaise rakenteellisia ongelmia, kun jakelujärjestelmä säily edelleen suljettuna. Sen sijaan olisi perusteltua tarkastella vaihtoehtoisia malleja, joissa palveluiden saatavuus turvataan avaamalla markkinoita ja hyödyntämällä monikanavaisia ratkaisuja. Nykyinen malli ylläpitää apteekkimonopolia eikä edistä kustannustehokkuutta.

Huomionne koskien itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntiluvan haltijan verkkopalveluun (54 j §). Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Kannatamme verkkopalveluiden kehittämistä, mutta katsomme, että esitys on liian rajattu. Itsehoitolääkkeiden myyntiä ei tule sitoa yksinomaan apteekkitoimijoihin, vaan se tulee avata riskiperusteisesti myös muille toimijoille. Digitaalisten palvelujen kehittämisessä tulee mahdollistaa alustapohjaiset ratkaisut ja eri toimijoiden yhteistyö ilman tarpeettomia rajoitteita.

Huomionne koskien yhteistyöstä sopimista apteekkien verkkopalvelussa (55 c §). Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Esityksessä mahdollistetaan apteekkien välinen yhteistyö, mutta vastaavia mahdollisuuksia ei uloteta muihin toimijoihin. Tämä on kilpailuneutraliteetin näkökulmasta ongelmallista. Kaikille toimijoille tulee sallia vastaavat yhteistyö- ja alustamallit, jotta markkinat voivat kehittyä aidosti kilpailullisiksi.

Huomionne koskien apteekkitoiminnalle asetettaviin toiminnallisiin ja laadullisiin vaatimuksiin (56 c-56 d §)

Toiminnallisten ja laadullisten vaatimusten tulee olla riskiperusteisia ja oikeasuhtaisia. On tärkeää, ettei uusista vaatimuksista käytännössä muodostu uusia esteitä markkinoille pääsulle. Veloitteiden tulee määräytyä toiminnan riskeihin perustuen, ei toimijan markkina-aseman perusteella.

Huomionne koskien itsehoitolääkkeiden samanhintaisuuden vaatimuksen purkamiseen apteekin eri palvelukanavien välillä (58 § ja lääketaksa-asetus 4 §)

Kannatamme hinnoittelun vapauttamista, mutta korostamme, että ilman jakelun avaamista vaikutukset jäävät rajallisiksi. Aito hintakilpailu syntyy vasta silloin, kun markkina avataan useammille toimijoille.

Huomionne koskien Schengen-todistuksen antamisesta perittävästä maksusta (55 a § ja lääkeasetuksen 21 d §)

Ei huomioita.

Huomionne koskien lääkesopimusta koskevista säädösmuutoksista (55 b §, lääkemääräyslain 3, 5 d, 12 d ja 13 §, asiakastietolain 65 §, opioidiriippuvuuden vieroitus- ja korvaushoidosta opioidilääkkeillä annetun asetuksen 3 §). Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Lääkesopimuksen kehittäminen ei saa vahvistaa apteekkisidonnaisia rakenteita. Sen sijaan tulisi edistää malleja, joissa eri toimijat voivat osallistua lääkehoidon tukemiseen ja palveluketjujen toteuttamiseen. Erityisesti tulee mahdollistaa tiedon liikkuvuus ja palveluiden toteuttaminen monikanavaisesti.

Huomionne koskien ehdotetun lainsäädännön voimaantuloon

Voimaantulon yhteydessä on tärkeää varmistaa riittävä siirtymäaika, mutta samalla tulee huolehtia siitä, että uudistus ei viivästy tarpeettomasti erityisesti niiltä osin, jotka lisäävät kilpailua ja avaavat markkinoita.

Huomionne esityksen perusteluista

Esityksen perusteluissa ei riittävästi arvioida sääntelyn vaikutuksia kilpailuun ja markkinoiden rakenteeseen. Jatkovalmistelussa tulisi tarkastella kriittisemmin apteekkimonopolin vaikutuksia ja vaihtoehtoisia malleja.

Huomionne esityksen vaikutusten arvioinnista

Vaikutusten arvioinnissa on puutteita erityisesti kilpailuvaikutusten ja pitkän aikavälin markkinakehityksen osalta. Itsehoitolääkkeiden jakelun avaamisen vaikutuksia saavutettavuuteen, kustannuksiin ja palveluiden kehittymiseen tulisi arvioida laajemmin.

Huomionne muista esityksessä olevista ehdotuksista

Kokonaisuutena esitys ei riittävästi edistä markkinoiden avaamista eikä ratkaise järjestelmän keskeisiä rakenteellisia ongelmia. Uudistuksen keskeiseksi tavoitteeksi tulee asettaa lääkeneuvonnan aito monikanavaisuus ja sen irrottaminen apteekkisidonnaisuudesta sekä kilpailuneutraalin toimintaympäristön varmistaminen, erityisesti apteekkien ja muiden yksityisten terveydenhuollon palveluntuottajien kesken.

Tast Panu

Näkeminen ja silmäterveys Näe ry